

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=a1my3ryu2XU>. –

11. Мальований Ю. І. Педагогічна сутність гуманізації навчання // Педагогічний вісник. – 1998. – № 1. – С. 4.
12. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9.
13. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. – К., 2003.
14. Осніцька Н. О. Формування компетентності продуктивної творчої діяльності на уроках географії / Н. О. Осніцька // Географія та економіка в рідній школі. – 2015. – № 4 – С. 17–19.
15. Шарко В. Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект : Посібник для вчителів і студентів. – К., 2005. – 220 с.

Скрипек Р. П., Левицька В. І.*

МОТИВАЦІЯ УЧНІВ НА УРОКАХ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ

У статті описано різноманітні методи, види та прийоми роботи на уроках соціально-побутового орієнтування в початкових класах спеціальних шкіл, що сприяють активізувати інтерес до навчального процесу дітей з вадами розвитку.

Неминучі та швидкі зміни, які відбуваються в сучасному суспільстві, закономірно висувають підвищені вимоги до особистості, навіть якщо це дитина з вадами інтелекту. Очевидним є те, що майбутнє залежить не тільки від того, чи зможе дитина з розумовими вадами адаптуватися й жити в нових умовах, а й від того, чи зможе така дитина стати творцем свого життя.

Між тим, діти з відхиленнями психофізичного розвитку мають, як відомо, сталу соціальну дезадаптацію, яка обмежує можливості їх інтеграції в соціум. У дослідженнях А. Белкіна, В. Бондаря, О. Вержиховської, І. Єременка, А. Капустіна, Г. Мерсіянової, Г. Савицької, В. Синьова, В. Тарасун, М. Шеремет підкреслюється, що обмежений чуттєвий і практичний досвід дітей з вадами розвитку впливає на усвідомлення соціальних та моральних вимог суспільства.

Тому підготовка такої дитини до самостійного, незалежного від допомоги оточуючих життя є головним завданням спеціальної школи.

Але практичне вирішення цієї проблеми – тривалий і складний процес, якщо мати на увазі своєрідність психічного розвитку дитини з розумовою відсталістю.

У дітей-олігофренів мимовільна увага є нестійкою і переважає над довільною, ускладнені переключення та розподіл уваги. Сповільненим є процес запам'ятовування, а забування, навпаки, прискореним; обсяг пам'яті звужений. Спостерігається схильність до формального засвоєння матеріалу без належного осмислення. Продуктивність як довільного, так і мимовільного запам'ятовування виявляється однаково низькою. Ускладненим

* © Скрипек Р. П., Левицька В. І.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

є довільне відтворення заученого матеріалу, тобто переважає мимовільне відтворення – пригадування.

Мислення конкретне, обмежене безпосереднім досвідом і необхідністю забезпечення нагальних потреб, непослідовне і стереотипне, некритичне, низькі показники розвитку абстрактного мислення.

Недостатній розвиток сприймання не дає можливості отримати правильне уявлення про те, що є навкруги розумово відсталій дитині і про те, що вона є сама.

Для мовлення характерні фонетичні викривлення, обмеження словникового запасу, недостатність розуміння слів, їхнє неточне розуміння та неадекватне вживання. Спостерігається відставання активного словника від пасивного. Відчуваються труднощі під час формулювання своїх думок, при переказі прочитаного або почутого [6].

Хоч порушення розвитку таких пізнавальних процесів, як мимовільна увага, пам'ять, мислення, мовлення, які поєднуються низькою пізнавальною активністю, бідністю емоційних проявів і стають причиною того, що в дітей з інтелектуальними порушеннями значно пізніше формуються життєво необхідні практичні уміння й навички, проте педколектив Новокиївської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I-II ступенів Херсонської обласної ради прагне, щоб її вихованці, залишивши стіни навчального закладу й потрапивши у великий світ, усвідомлювали себе рівними серед рівних, бо вони – особистості, не схожі на всіх інших і необхідні суспільству [1].

Лише комплексна спільна діяльність учителя, вихователя, учнів та їх батьків дозволяє нам досягти бажаних результатів.

Метою статті є висвітлення методів, видів та прийомів підвищення інтересу до навчального процесу дітей з вадами розвитку роботи на уроках соціально-побутового орієнтування в початкових класах спеціальних шкіл.

Більшість дітей зі зниженим інтелектом досягають цілковитої самостійності в навичках самообслуговування (харчування, одягання, особистої гігієни) навіть якщо темп розвитку цих функцій значно повільніший, аніж у дітей з нормальним психофізичним розвитком. Головні труднощі зазвичай проявляються під час навчання в школі, де в багатьох з них виникають проблеми з читанням і письмом. Проте за відповідної підтримки та допомоги діти з легким ступенем розумової відсталості можуть оволодіти базовими навичками догляду за собою, їхня відсталість може бути значною мірою компенсована, тому що процес навчання в допоміжній школі має чітко визначену корекційну спрямованість. Це означає, що кожна тема, яка вивчається на уроці, кожен метод і прийом, використаний учителем, сприяють збагаченню учнів знаннями, уміннями й навичками, виправляють певні вади психофізичного розвитку: мовлення, мислення, сприймання.

Тому якість навчально-виховного процесу великою мірою

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

визначається тим, наскільки враховуються і реалізуються потенційні можливості навчання та розвитку кожної дитини, її індивідуальні особливості [2].

Саме для вдосконалення системи навчання з 1981 р. в навчальний план допоміжної школи був введений предмет «Соціально-побутове орієнтування» (СПО) як спеціальний вид корекційних занять, що мають практичну спрямованість.

Соціально-побутове орієнтування спрямоване, як і інші навчальні предмети, на досягнення освітньої та корекційно-розвивальної мети. Як зазначає О. Хохліна, найважливіше місце в навчальному процесі, починаючи з підготовчого класу, крім трудового навчання, має відводитись заняттям соціально-побутового орієнтування, зміст якого наповнюється та ускладнюється відповідно до засвоєння учнями основ наук [7].

Спеціальні корекційні заняття із соціально-побутового орієнтування спрямовані на практичну підготовку учнів спеціальної школи до самостійного життя та праці, на соціальну адаптацію та підвищення рівня загального розвитку учнів.

На цих заняттях у дітей систематично формуються і вдосконалюються необхідні їм навички самообслуговування, ведення домашнього господарства, орієнтування в навколишній дійсності. Учні знайомляться з тими підприємствами й установами, куди вони можуть звернутися з різних питань у процесі самостійної організації свого побуту. Крім того, ці заняття сприяють засвоєнню морально-етичних норм поведінки, вихованню навичок спілкування.

Але у вихованців спеціальної школи-інтернату надзвичайно погано виражена пізнавальна потреба: ставлення до шкільних занять характеризується повною байдужістю до змісту того, що вони вивчають. І ця проблема є досить актуальною, що й обумовило більш детальне вивчення питання підвищення мотивації до навчального процесу.

У початкових класах діти старанні, проте обмежене коло уявлень і відсутність пізнавальних інтересів призводить до того, що вже на початку середньої школи вони по суті відмовляються вчитись.

Тож перед педагогами постають питання: як зробити, щоб учні не тільки не втратили цікавості до предмета, але й самі намагалися б одержати нові знання та вміння; яким насправді має бути сучасний урок СПО в початкових класах; як підвищити його ефективність.

Вважаємо, що важливою умовою підвищення якості уроків соціально-побутового орієнтування є урізноманітнення методів і прийомів навчання, видів роботи, які виконують учні. Всяка одноманітність, зрештою, породжує в дітей відчуття перевантаження. Воно виникає не стільки від великої кількості завдань, їх складності, скільки від одноманітності, сірості й буденності.

Викладачі багато думають над тим, як і чим зацікавити учнів, викликати в них інтерес до занять з СПО, забезпечити

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

активну увагу.

Не існує універсальних методів навчання й універсальних форм роботи. Але в кожного педагога є свої улюблені прийоми, знайдені в процесі праці.

Учителю потрібні спеціальні зусилля і знання, щоб активізувати роботу учнів початкових класів з обмеженими розумовими можливостями і частково подолати їх інтелектуальну пасивність на заняттях із соціально-побутового орієнтування. Надзвичайно ефективною формою роботи із зазначеною категорією дітей є використання ігрових технологій, де взаємодія педагога і дітей проходить в ігровій формі, що дає учням можливість успішно засвоїти зміст навчальної діяльності.

Дієвим засобом залучення учнів до навчальної діяльності, до одержання радості від пізнання є навчальна гра, як специфічна форма пізнавальної діяльності. Частіше за все на уроках СПО в початкових класах використовують дидактичні ігри, де цікавість і навчання допомагають одне одному.

Дидактична гра – складне педагогічне явище, призначення якого полягає в імітації й моделюванні навчальних ситуацій через гру. Дидактичні ігри сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвивають творчі здібності, навички організації колективної діяльності. Вони виховують волю і характер дитини, наполегливість і посидючість, витримку і винахідливість, уміння володіти собою за різних обставин. Дидактична гра привчає учнів до самоконтролю, відповідального ставлення до прийнятих на себе обов'язків, чіткого дотримання встановлених правил. Емоційні переживання, що відчуває учень під час гри, сприяють максимальному розумовому напруженню, а тому в грі дитина може максимально проявити свої можливості [5]. При вивченні теми «Овочі, їх значення для росту й розвитку організму» використовуємо дидактичну гру «Назви овочі за певною спільною ознакою і запиши їх назви».

- Овочі, їстівна частина яких знаходиться під землею.
- Овочі, насіння яких знаходиться в стручках.
- Овочі, листя яких можна їсти.
- Овочі червоного кольору.
- Овочі, з яких отримують смачний вітамінний сік.
- Овочі, листя яких розстеляється по землі.
- Овочі, солодкі на смак.

Велику зацікавленість викликають на уроках СПО сюжетно-рольові ігри, які посідають особливе місце в житті дитини, оскільки придумуються ними самими і є невід'ємним атрибутом дитинства. У них дитина відтворює різні події, за якими вона спостерігає, про які їй читають або розповідають дорослі.

Для того щоб збагатити зміст дитячих ігор, слід ознайомити дітей з роботою працівників різних професій, показати їхню користь та відповідальне ставлення до праці, а також вдячність інших людей за добре зроблену ними справу. Конкретні взаємини між персонажами гри можуть бути різними: співпраця,

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

взаємодопомога, турбота одне про одного. Іноді вони проявляють ворожість, грубість, жорстокість, що залежить від конкретних соціальних умов життя і виховання дитини. Одні й ті самі сюжети можуть мати різне смислове наповнення.

Зміст кожної гри розкривається завдяки виконанню дітьми обраних ролей. Найчастіше вони обирають роль дорослого, не просто використовуючи ім'я конкретної людини, а й імітуючи її дії.

Ролі можуть виконуватися з використанням простих рухів, міміки, розмови без супроводу дією, дій без супроводу відповідними мовними висловлюваннями.

При вивченні теми «Догляд за волоссям» використовуємо сюжетно-рольову гру «У перукарні».

Хід гри

(Створення ігрового середовища «У перукарні»; наявність перукарів, адміністратора, майстра манікюру, касира, клієнтів).

Бесіда з розкриттям проблемної ситуації та створенням ігрової ситуації.

– Діти, уявіть собі, що ми йдемо на день народження нашої Іринки.

– Як ми повинні виглядати?

– Чому?

– Яке повинно в нас бути вбрання?

– А як ви вважаєте, тільки вбрання робить нас гарними?

– Чого ще нам не вистачає? (підвести до відповіді про зачіску).

– Які бувають зачіски?

– Зачіски важливі тільки для дівчаток?

– Чому? Так, правильно, хлопчики теж повинні мати гарну зачіску.

– А хто допомагає робити зачіски людям? (Перукар)

– Де працюють перукарі?

– Що вміє робити перукар?

– Хто ще працює в перукарні? (Адміністратор)

– Що робить адміністратор?

– А хто робить наші нігті охайними, гарними, доглянутими? (Майстер манікюру).

– А як називають відвідувачів перукарні? (Клієнти)

– Діти, а як слід вести себе в перукарні? (Відповіді)

– Що можна робити? (Заходячи, слід вітатися, виходячи – прощатися, дякувати, спілкуватися ввічливо)

– Чого не слід робити? (Кричати, жувати жуйку, грубіянити, сваритися)

Розподіл ролей слід здійснювати за допомогою гри-лото «Відгадай та розкажи» (діти самостійно витягують жетони з малюнками професій і пояснюють функції кожного працівника). Це допоможе уникнути реакції конфлікту у виборі та виконанні ролей.

Слід домовитись з дітьми про правила гри: бути ввічни-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

вими, вдячними, щоб діти грали дружно, уміли домовлятися, не ображалися в не сварилися; з часом ролі будуть змінюватися і всі зможуть виконувати інші ролі.

Після розподілу ролей діти розходяться по своїм робочим місцям, готуються, одягаються і грають.

Оскільки сюжетно-рольова гра носить творчий характер і дозволяє дитині реалізовувати свій потенціал, то вчителю доцільно бути співучасником, співтворцем, а не спостерігачем. Успіх сюжетно-рольової гри, на нашу думку, залежить від позитивної емоційної атмосфери, яку вчитель повинен створити, від атмосфери взаємоповаги та взаєморозуміння.

Тільки за спеціально організованих умов дитина-олігофрен здатна оволодіти певними знаннями, уміннями і навичками, досягнути певного рівня розвитку.

Однією з таких умов є також використання в навчально-виховному процесі інтерактивних технологій («Асоціативна квітка», «Незакінчені речення», «Антивірус», «Мозковий штурм», «Ранжування», «Вільний мікрофон» тощо). А це організація комфортних умов навчання та виховання, за яких діти з вадами інтелекту відчувають свою успішність, інтелектуальну спроможність, активно взаємодіють між собою і з учителем, використовуючи моделювання життєвих і професійних ситуацій, ролеві ігри та методи, що дають змогу створити ситуації пошуку й успіху, співпереживання, ризику, сумніву, переконання, задоволення, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем. Але при цьому треба керуватись принципами спеціальної дидактики, урахувувати індивідуальні можливості, психологічні особливості й нахили дітей [3].

Доцільно на уроках СПО в початкових класах використовувати і комп'ютерну техніку. Комп'ютер сприяє якісному підвищенню рівня знань з вивченої теми, підвищує інтерес до вивчення предмета та самостійності в опануванні знань та вмінь.

Причому комп'ютер має бути засобом, за допомогою якого дитина з недоліками розвитку інтелектуальної сфери зможе заповнити прогалини знань і виступати потужним джерелом розвитку не лише пізнавальної активності, а й прагнення до знань, задоволення результатами своєї діяльності, розвитку самостійності мислення. Замість звичайних дошок і паперових матеріалів використовувати мультимедійні ресурси, що дозволяють учителю досягти кращої взаємодії з учнями.

Для успішного проведення уроків СПО для молодших школярів необхідна і наочність (наочні посібники, схеми, таблиці, малюнки, моделі, прилади, ТЗН, кіно- та відеофільми), яка використовуються як джерело знань і слугує засобом корекції неправильно сформованих уявлень та понять, розвитку вищих форм мислення, раціонального пізнання. Краще один раз побачити, ніж сто раз почути. Те, що діти бачили, краще запам'ятовувалося. Але використовувати потрібно різні види

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

наочності в міру, тому що надмірна їх кількість розсіює зосередженість та заважає сприйняттю головного.

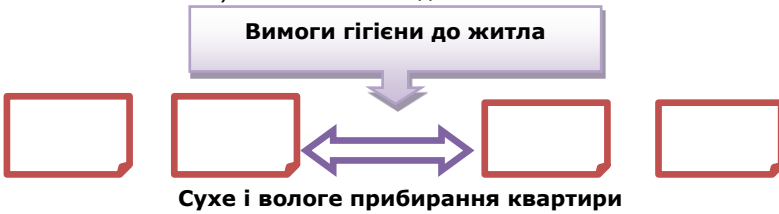
Гігієна приготування їжі

– Впиши у хмарки санітарно-гігієнічні правила приготування їжі.

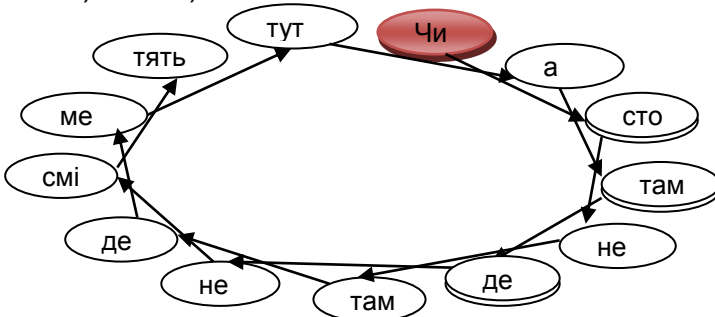


Гігієнічні вимоги до житла

– Заповни схему «Вимоги гігієни до житла».



– Прочитай прислів'я, починаючи з виділеного кружечка. Запиши його. Чому так кажуть?



СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Уроки СПО мають не тільки забезпечити учнів певними знаннями, а й навчити ними користуватися у практичній діяльності. Тому на заняттях з соціально побутового орієнтування велика увага приділяється практичній роботі як одній з ефективних умов застосування набутих знань, умінь і навичок. У процесі практичної діяльності коригується мислення й мовлення, адже весь трудовий процес проводиться із мовленнєвим супроводом учителя. Обов'язково використовується в навчанні життєвий досвід дітей; зміцнення зв'язків навчання з життям, практикою; показ галузі застосування теоретичних знань; вивчення сучасних технологій, прогресивних методів праці; дотримання єдності засвоєння і застосування знань.

Найулюбленішим видом практичної роботи наших учнів є приготування їжі. Головним показником успішності занять є рівень самостійності учнів при виконанні навчальних і трудових завдань.

Намагаємось дізнатись на практиці можливості кожного вихованця, його трудності, щоб уміло організувати навчання, здійснюючи індивідуальний та диференційний підходи.

Заняття з СПО тісно пов'язані з уроками рідної мови, математики, природознавства, трудового навчання. Тому заправджуємо в практику інтегровані уроки, на яких заняття проводять двоє вчителів (можна запросити також і медичну сестру, кухаря). Учні засвоюють матеріал з кількох точок зору, при цьому активізуються та вдосконалюються рефлексивні процеси. Учителі контролюють і оцінюють процес та результати діяльності як з СПО, так і з інших предметів.

Велике значення на уроках даного курсу має словникова робота, де учні знайомляться з новими словами, поняттями та термінами. Для полегшення даного виду роботи на уроці було створено «Короткий словник із СПО», де зібрані всі терміни даного курсу в алфавітному порядку. Учитель диктує або учні вписують зі словника необхідні поняття, їх визначення.

На заняттях велика увага приділяється розвитку мовлення учнів, повноті усних відповідей, послідовності викладу думок, умінню правильно будувати фрази, аргументуванню своїх висновків.

Діти люблять працювати з прислів'ями та приказками, виконуючи різні завдання: роз'єднай на окремі слова, покажи приказку, знайди зайве прислів'я, з'єднай частини прислів'їв, впиши пропущені слова, плутанка, склади прислів'я із слів, закінчи прислів'я, доповни прислів'я словами з дужок. Наприклад:

– *Склади із слів прислів'я. Запиши його.*



СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

– З'єднай між собою відповідні частини, і ти отримаєш прислів'я про навчання. Як ти їх розумієш?

Хочеш більше знати,

Наука для людини –

Книжка вчить,

як сонце для життя.

треба менше спати.

як на світі жить.

Дітям дуже подобається також відгадувати загадки.

Використання загадок на заняттях – один з важливих прийомів навчання. Вони входять до всіх занять соціально-побутового орієнтування з різних розділів програми.

Цікава, допитлива загадка надовго запам'ятовується дитиною. Особливо привабливі для учнів початкових класів римовані загадки, які певною мірою допомагають дітям і педагогам зняти накопичену втому, вносять позитивне пожвавлення у навчально-виховний процес [4].

Загадки урізноманітнюють розумову діяльність учнів, підтримують їх інтерес до відповідної навчальної теми і зосередять увагу на опануванні нової, допоможуть позбутися одномунітності у виконанні запланованих пізнавальних операцій.

За змістом загадки повинні відповідати завданням всебічного розвитку, містити виховну думку, відповідати віковим і психологічним особливостям дітей, бути доступними.

Основа для відгадування загадок – достатньо повні уявлення про предмети і явища, тому необхідно враховувати досвід дітей, як колективний, так і індивідуальний.

Загадка повинна мати повну і точну характеристику предмета або явища, опис типових ознак. Вона повинна бути цікавою, грамотною, образною, мати ігровий характер.

Таким чином, при добиранні загадок для дітей із вадами інтелектуального розвитку необхідно враховувати:

- відповідність тематики загадок виховним і освітнім завданням і життєвому досвіду дітей;

- повноту і конкретність характеристики предмета чи явища;

- доступність мови і ступені складності художнього образу;

- тип логічної задачі і характер розумової операції при відгадуванні.

Із цікавістю діти слухають історичний матеріал (виникнення одягу, меблів, транспорту, засобів зв'язку, українських страв).

У педагогічній практиці використовують також тести, з якими із задоволенням працюють діти. Тести бувають відкриті

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

(учень сам записує коротку відповідь) та закриті (учень вибирає відповідь із кількох запропонованих) тестові завдання. Для дітей із відхиленнями в розумовому розвитку краще підбирати закриті тестові завдання. Матеріал тестів спрямований на розвиток зацікавленості дітей, кмітливості, стимулює допитливість та інтерес до різних об'єктів та явищ. Різноманітні пізнавальні завдання сприяють розвитку творчої особистості, формуванню вміння робити самостійні висновки, оцінювати будь-які вчинки. Часто на уроках використовуємо тести оперативного контролю (невеликі за розміром), які мають навчальний характер. Їх слід перевіряти одразу ж після виконання. Вибірково перевіряються роботи окремих учнів, усі інші тести обробляються учнями з допомогою взаємоперевірки (робота в парах). Учителю оголошує результати й аналізує помилки.

Наприклад, тести з теми «Повітря навколо нас»

1. Повітря на колір
 - біле
 - прозоре
 - блакитне
2. Повітря весь час
 - нерухоме
 - рухоме
3. Чи буде вітер повітрям?
 - так
 - ні
 - не завжди
4. Чим вимірюють температуру повітря?
 - барометром
 - курвіметром
 - термометром
5. Температура повітря найвища
 - взимку
 - навесні
 - влітку
6. Температура повітря найнижча
 - навесні
 - взимку
 - влітку

Одним із можливих цікавих прийомів запам'ятовування програмного матеріалу вважаємо використання елементів мнемотехніки, системи спеціальних прийомів, які служать для полегшення запам'ятовування, збереження й відтворення інформації. Спосіб запам'ятовування навчальної інформації за допомогою спеціальної таблиці – схеми, у яку закладена певна інформація на уроках СПО, дозволяє включати учнів в активний пошук. Головне, правильно використовувати можливості мнемотехніки, організовуючи засвоєння матеріалу від простого до складного, що дає можливість дітям робити свої маленькі відкриття і бачити результат своєї діяльності. На уроках діти під

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

керівництвом вчителя створюють символи, які відображають узагальнений образ предмета, що вивчається, поняття.

Цей вид роботи сприяє активізації великої кількості аналізаторів, бо діти навчальну інформацію не тільки чують, бачать, але й відтворюють за допомогою малюнків. Вони змушені, причому із задоволенням, її переробити, усвідомити й відтворити. Крім того, мнемотабліця є фактором формування правильного зв'язного мовлення дітей. Це алгоритм побудови усної відповіді, який допомагає правильно й аргументовано відтворювати навчальний матеріал.

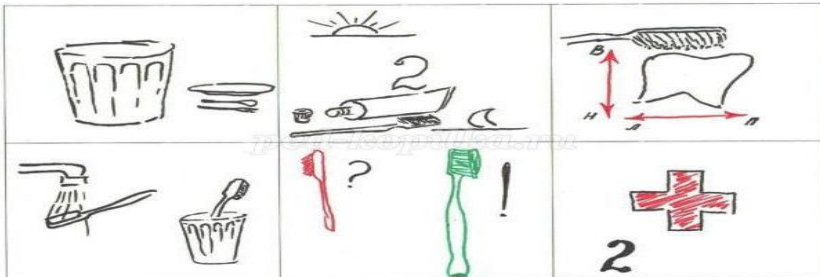
Робота з мнемотабліцями – це творчий процес. Дитина отримує можливість усвідомити себе творцем, ланкою в ланцюжку створення таблиці, а саме у співтворчості, у грі, у невимушеній обстановці навчальний матеріал запам'ятовується мимоволі. Так, при вивченні в 3 класі правил догляду за зубами була складена мнемотабліця, яка відображає кожен пункт правил догляду за зубами. Діти у спеціальній таблиці з допомогою вчителя роблять схематичні замальовки до кожного пункту правил, у процесі роботи неодноразово повторюють правило, думають про схематичне його зображення, оцінюють результат і мимоволі запам'ятовують твердження.

Результат перевершує всі очікування, одні діти запам'ятовують усі правила, інші – відтворюють правила, використовуючи таблицю, у яку вони вклали свою фантазію, уміння і труд. Ми бачимо, що навіть використання диференційованого підходу до кожної дитини виправдано і носить щадний характер.

Вважаємо, що в описаному вигляді роботи яскраво виділені основні етапи міцного засвоєння знань, умінь і навичок, це початкове ознайомлення, уточнення, закріплення, удосконалення, застосування на практиці.

Правила догляду за зубами:

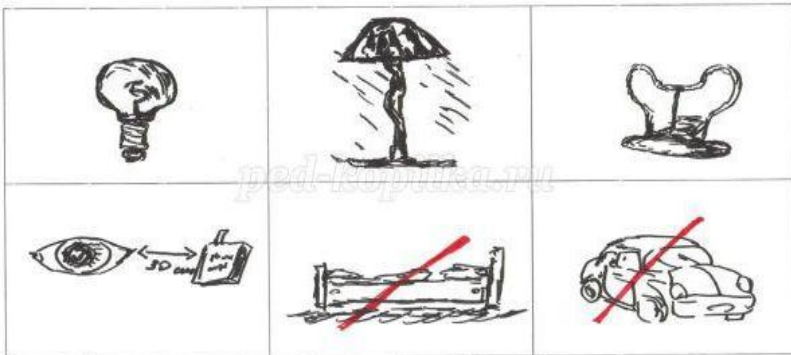
- полощіть рот теплою водою після кожного прийому їжі;
- чистять зуби вранці і ввечері;
- чистять зуби не тільки справа наліво, але і зверху вниз і знизу вгору з зовнішньої і внутрішньої сторони;
- щітку після використання промийте і просушіть;
- ніколи не чистіть зуби чужою щіткою;
- не менше двох разів на рік перевіряйте стан зубів у лікаря.



СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Правила збереження зору:

- читати і писати треба тільки в добре освітленій кімнаті. Якщо на вулиці вже темно, необхідно включити електричне освітлення і настільну лампу. Не можна читати лише з настільною лампою. Світло настільної лампи повинен падати зліва. Лампу треба встановити так, щоб світло від неї падало тільки на книгу і не потрапляло в очі;
- при читанні і письмі треба користуватися підставкою для книг;
- категорично забороняється читати лежачи;
- відстань між очима і книгою повинна бути не менше 30 сантиметрів;
- не можна читати книги і газети в транспорті (автобусі, тролейбусі, автомобілі). Це призводить до швидкого зниження зору.



З теми «Сім'я» на уроках СПО часто використовую статті з газет та журналів, де описуються реальні події та факти із сімейного життя. Діти обговорюють ці події, висказують своє ставлення до них. Велике виховне значення мають і твори В. Сухомлинського.

Важливо, також, організувати класну кімнату так, щоб полегшити дітям навчання. Дуже добре, що в нашій спеціальній школі є кабінет соціально-побутового орієнтування, обладнаний спеціальними меблями, побутовою технікою, потрібним посудом. Навіть свіжі квіти на столі – для додавання барв та приємного запаху.

Поєднання слова, практичної дії та образу відображає специфіку навчального процесу в допоміжній школі та становить основу навчання розумово відсталих дітей.

Великого значення на уроках СПО приділяється і правилам поведінки.

1. *Головне правило тиші.* Коли вчитель говорить, усі мовчать.

2. *Правило поваги.* Не переривати розповідь вчителя. Учні

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

привчаються ставити питання або коментувати що-небудь після пояснення.

3. *Правило піднятої руки.* Учитель запитує тільки того, хто піднімає руку, а не викрикує відповідь з місця.

4. *Рахую до п'яти.* Якщо треба заспокоїти учнів, зібрати зошити після самостійної роботи, учитель рахує до п'яти.

5. *Правило двох хвилин.* Учням дається дві хвилини вільного часу, які вони можуть використати, як завгодно: устати, походити, поговорити.

Таким чином, використання різноманітних прийомів і методів роботи на уроках соціально-побутового орієнтування в початкових класах спеціальних шкіл є продуктивним засобом розвитку дитини з особливими можливостями, корекції її пізнавальної, емоційно-вольової, мотиваційної сфер. Такий підхід не тільки сприятиме формуванню потреби виконувати завдання, але й забезпечить організацію самостійної, активної діяльності кожного школяра, оскільки запропоновані завдання, збагачені ігровим забарвленням, будуть цікавими для більшості учнів і дадуть змогу активізувати інтерес до навчального процесу.

Зазначимо, що педагогічна праця загалом і робота з аномальними дітьми потребує значної витрати часу, зусиль. Якщо людина не готова жертвувати власним часом, своїми інтересами заради вихованців, вона не стане гарним педагогом. Справжнього фахівця відрізняє постійна готовність до роботи з дітьми, передачі їм певного досвіду; готовність до пошуку і постійного вдосконалення власного професійного рівня.

Література:

1. Заморуєва В. В. Діти без сім'ї: підготовка до життя. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
2. Ілляшенко Т. Д., Бастун Н. А. Діти із затримкою психічного розвитку та їх навчання. – К. : ІЗМН, 1997. – С. 128.
3. Інтерактивні вправи та ігри. – Харків : Основа, 2011. – 144 с. – (Серія «Адміністратору школи»).
4. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність. – Львів : Генеза, 2000. – 540 с.
5. Тополя Л., Швець В. Дидактичні ігри на уроках алгебри і геометрії, 7-9 класи. – К. : Шк. світ, 2009. – 128 с.
6. Турінцева Л. В. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі. – Х. : Основа, 2011. – 111 с.
7. Хохліна О. Психолого-педагогічній умови забезпечення корекційної спрямованості трудового навчання учнів з вадами розумового розвитку // Дефектологія. – 2000. – №2. – С. 26–31.